

uicis nobilis sicut legi in historia ecclesiastica. **T**u predones in ei' do mū irruētes et eā oib' expoliassent nec sibi ultra qđ om̄ederet reman sisset. puulū lactente tenēs in mani bus ait **I**n felicis m̄ris. infelior fi li in bello in fame in direptione. cui te rebusabo! **V**eni ergo nūc O mi nate esto m̄ri cib'. p̄donib' furoz. seculis fabula. et his dictis filiū iugulauit q̄ coxit q̄ dimidū om̄edēs partē alterā occultauit. **E**t ecce cō festim p̄dones odore carnis cocte sentiētes in domū irruūt et nūi car nē p̄dat mortē minant. **T**ūc illa de tegēs infatis mēbra. ecce inq̄t vo bis partē optimā rebusai at illos tant' horroz inuasit q̄ nec loq̄ po tuerūt. **E**t illa Neus est inq̄t hic filius. meū est peccatū. Securi edite q̄ ego p̄or om̄edi quē genui. No lite aut m̄re religiosores aut semi nis molliores fieri. si vincit vos pietas et horretis. ego totū comedā que dimidū tā comedī. **I**lli vō tremētes et tetriti discesserūt. **C**andem secūdo anno vespasiani impe rij tytus iherusalē cepit et captam subuertit. templūq̄ fundit' destruit' q̄ sicut iudei xp̄m triginta denarijs emerāt. sic et ip̄e vno denario. triginta iudeos vēdidit. **S**icut aut̄ narrat Joseph' nonaginta septem milia iudeoz vendita sunt q̄ vnde cies cētena milia fame q̄ gladio pi erūt. Legi' q̄ tytus intrans iherusalē quendā murū densissimū vidit. ip̄mq̄ p̄forari p̄cepit. factoq̄ foramie quendaz int' senē aspectu et canicie venerabilem inuenerunt. Qui req̄sit' q̄s esset. R̄ndit se esse

Joseph ab arimatia ciuitate iude seq̄z a iudeis ibidē inclusū et mura tu fuisse eo q̄ xp̄m sepelisset. **A**d di ditq̄ q̄ ab illo tpe v̄sq̄ nūc celesti sit cibo past' et dino lumie ofortatus. **I**n euāgelio tñ Nicodemi dñ q̄ cū iudei ip̄m reclusissent. Eps̄ re surgēs inde eū eripuit et in arimatia duxit. **N**ōt dici q̄ cū educt' a p̄dicatiō xp̄i nō cessaret. a iudeis iterū est reclusus. **M**ortuo q̄z ve spasiano imperatore. **T**it' filius eius eidez in impio succedit. qui fuit vir clemētissim' et multe liberalitatis. tanteq̄ bonitatis fuit sic ait Euse bius cesariensis in cronica et testat' **I**hero. q̄ dū quodā sero recordat' fuissz q̄ illo die nihil boni fecissz aut nihil dedisset ait. **O** amici hūc diē p̄didi. Post lōga vō tpa q̄daz iudei iherusalē reedificare voletes exentes p̄mo mane de rore pluri mas cruces inuenerūt. **Q**uas terri ti fugiētes. et secūdo mane redeun tes vnuſ q̄sq̄ vt ait. milēt' in croni ca. crucis sanguineas vestib' suis insitas inuenit. qui vehementer ter riti in fugā iterū reuersi sunt. **S**et tertio reuersi. vapore ignis de ter ra p̄deuntis penit' sunt exusti.

In inuentione sancte crucis.

Inuentio sancte crucis dicitur quia tali die crux inuenta fuisse referēt. **N**am et ante fuit innēta a Seth i terrestri paradiſo sicut in fra narratur. **A** salomōe in libano. **R**egina laba in salomonis tēplo. **A**iudeis i aqua piscine. **H**odie ab helena in monte caluarie.

Inuentio sancte crucis p' annos ducentos. a resurrectione dñi facta ē. Legitur in euangelio Nicodemi q' cū Adam infirmaretur Seth fili' ei' portaz paradisi terrestris adiit. et oleuz misericordie quo patris corpus pungeret vt sanitatem recipe ret postulauit Cui apparens Michael angelus ait Noli laborare nec flere p' oleo ligni misericordie obtinendo quia nullatenus illud assequi poteris nisi qn̄ cōpleti fuerint. quicq; milia qngenti anni. licet ab Adam usq; ad passionem xp̄i tm̄ quinq; mille et. Exxiiij. fluisse credantur. Legit qz alibi q' angelus eidem ramuscum quendā obtulit et iussit vt in monte libani plātaretur. In quadaz ḥo hysto. grecor' licet apocrifa dī q' angelus d' ligno in quo peccauit Adā eidem tradidit. d. q' qn̄ fructū faceret pater sanaret. Qui rediēs et patrem mortuū inueniens. ramuz sup tumulū patris plantauit. Qui plantatus in arborem magnā creuit et usq; ad salomonis tpa pdū rauit. Utrū aut̄ hec vera sint. lectoris iuditio relinquat. Cū in nulla Chronica vel historia autentica hec legant. Salomon aut̄ arborē tam pulchram considerans ipaz incidi precepit. et in domo saltus locari. Nusq; tñ vt ait Johānes bel leth locari poterat nec alicui loco apta reperiri valebat. Sed modo aut excedebat longitudiez aut deficiebat nimia breuitate. Si qn̄ vero s̄m loci exigentia ipaz rationabiliter decurtassent. adeo breuis

videbatur q' oīno inōgrua habebatur. Ob hoc indignati artifices ipaz reprobauerūt et sup quendā lacum vt esset pons transirentib' piecerūt. Regina autē saba cū venisset audire sapientiā salomonis et predictuz lacum transire velle. vidit in spiritu q' saluator mundi in ligno illo suspendens erat. et ideo sup illud lignum transire non luit. sed ipm p̄tinus adorauit. In historia tñ scolaistica legit q' predictum lignum regina saba in domo saltus vidit. Cūq; ad domuz suam venisset. intimauit salomoni q' in ligno illo quidam suspendens erat. p' cuius morte iudeorū regnuz deleri debebat. Salomon igit̄ predictum lignum inde suscepit et in profundissimis terre visceribus dimergi fecit. Postea p̄batisca piscina ibidez facta est vbi nthinei hostias abluebant et non solum ex descensu angeli. sed etiaz ex virtute ipi' ligni traditur ibidē fieri et aque cōmotionē et infirorum curationem. Appropinquante vero passiōe xp̄i. predictū lignū supnataesse phibetur. Cum autem illud iudei vidissent. ipm accepit et inde crucem dño pauerunt. In ipsa autē cruce quatuor genera lignoz fuisse perhibent. s. palme. cipressi. olive et cedri. Unde s̄lus lignū crucis palma cipressus cedr' olina. In cruce ei fuit hec quadriplex differentia lignorū. s. lignum erectum. lignuz transuersum. tabula superposita. et truncis cui crux erat infixa. Nel etiā s̄m Gregor. turoñ. Tabula trāsuersa q' fuerat

sub pedibus xpi. **I**nde quodlibz lignorū istoz potuit esse alicuius predicatorz. Hanc differentiā lignorum videt apostolus innuere cum dicit. **A**lt possitis apprehendere cū omibz scientijs que sit lōgitudo altitudo. latitudo. sublimitas et profundum. Que verba Aug. sic expōnit. Crucē inquit dñi cuius latitudo dicit in transuerso ligno quo extendunt man. Longitudo a terra vscz ad latitudinē qua a manibz infra totum corpus effigitur. Altitudo a latitudine vscz sursum cui caput adheret. Profundū ab qd terre infixum abscondit. Itud lignū preciosum crucis per cc annos v'l vltra sub terra latuit. h ab helena matre dstantini impatoris hoc modo repertū fuit. In tempore illo dgregata est iuxta Danubium fluuiū multitudi innumerabilis barbaroz volentū transire fluuium et omnes regiones vscz ad orientem suo dominio subiugare. Quod vbi constantinus impator operit ipē castra mouit et contra danubiū se cum exercitu suo collo locavit. Ac barbaroz crescente mltitudine. et iam fluuiū transeunte constantinus nimio terrore concutitur. vidēs quia essent cum eo die crastina bellum omissti. Sequenti ergo nocte ab angelo excitatur et vt sursum respiciat ammonetur. Qui incelum aspiciens vidit signū crucis ex clarissimo lumine factum litteris aureis hunc titulum vidēs scriptum. In signo hoc vinces. qui eclesi visione dfortatus signū crucis fecit et ipaz ante suum exercitū

ferri iussit. irruēsqz in hostes. illos in fugam vertit et multitudinē maximam interfecit. Tunc dstantinus omnes templorum pontifices cōuocauit cuiusnam dei hoc signū esset diligenter requisuit. Quibus se nescire dicentibus. quidam xpia ni aduenerūt et ei sancte crucis misterium et fidem trinitatis plenius enarrauerunt. Qui in xp̄m perfecte credidit et ab Eusebio papa. vel hī quoqz libros a cesariē epi scopo sacrum baptisma suscepit. hī in hac historia multa ponunt quibus tradicunt histo. trip. et ecclē. et vita sancti siluestri. et gesta romanorū pontificum. Scdm quoqz non fuit iste dstantinus impator q a beato silvestro papa fuit baptisatus et ad fidem duuersus sic aliq historie videnter innuere. Sed fuit constantinus pater istius cōstantini sicut in aliquibz historijs inuenitur. Ille eni constantinus alio modo ad fidem venit sicut in historia sancti siluestri legit. nec ab eusebio h a silvestro baptisat. fuisse narrat. Mortuo tñ isto dstantino. constantinus memor victorie patris quaz virtute sancte crucis habuerat. he lenam matrem suam iherusalem. p ipsa cruce inuenienda transmisit. Historia tamen ecclesiastica hanc victoriā aliter factam narrat. At eni q cū maxentius romani impium inuahisset. dstantinus impator iuxta pontem in albium cū maxencio afflicturus aduenit. Cum ergo anxius multū esset et pro sibi intendo auxilio ad celum oculos crebro leuaret. vidit per soporem ad

orientis partez in celo signum eru-
cis fulgore igneo rutilare angelos
qz astare eiqz dicere. Constantine
in hoc vinces. Et vt dicit in histori.
tripartita. **D**um constantin' mire/
reſ quid hoc eſſz. **E**pſ nocte super
ueniente eidem appazuit cū signo
quod vidit in celo. **J**ussitqz vt fiēt
eius signi figuratio que ferret aur
ilium in aggressionib' prelioꝝ. **T**ūc
constantin' letus redditus et de vic
toria iam securus signum crucis
quod in celo viderat in sua fronte
designat. et vexilla militaria in sig
nacula crucis trāformat et in ma
nu dextera auream crucem portat.
Post hoc dñm exorauit ne dextrā
suam quā signo munierat salutari
cruore romanoꝝ maculari pmitte
ret. sed sine sanguinis effusione vic
toriā sibi de tiranno pſtaret. **M**arcen
tius aut̄ iussit nauib' ad decipulaz
oppositis fluuiū sterni ac suppositis
Pontibus exequari. **C**ū aut̄ constanti
nus ad fluuiuz appropinquaret.
Marentius cū paucis in occursum
velotius eo pergit iubens vt cete
ri eum sequant̄. suiqz oblitus opis
pontem ſcendit. et decipula qua
constantin' decipere voluit est dece
ptus et in fluuiū pſfundum demer
sus. **C**onstantinus vero ab omnib'
vnanimiter est ſuceptus. Et ſicut le
gitur in quadam cronica ſatis au
tentica. constantinus tunc perfecte
non creditit. nec tunc ſacrum bap
tisma ſucepit. ſed aliquanto tem
poris ſpacio interiecto visionem il
lam petri et pauli vidit et ſacro ba
ptismate per filueſtrū papaz rena
tus & a lepra mundatus in christū

deinceps perfecte credidit et ſic ma
trem ſuam helenam iherosolimam
misit. vt crucez dñi requireret. **A**m
brl. tñ in epiftola de obitu theodo
ſij et hysto. tripar. dicunt qz in vlti
mis constantinus baptiſmuſ diffe
rens fuit vt poſſet in iordanis flu
vio baptiſari. **H**oc idem dicit Ihe
ro. in cronica. **C**ertum eſt autem qz
ſub filuestro papa xpianus eſſet
eſt. verum aut̄ baptiſmuſ diſtule
rit in dubiuſ vertitur. **U**nde de il
la legenda ſancti filueſtri quo ad
plura ſimiliter dubitat. **H**ec ergo
hystoria de inuentione ſancte cru
cis que in ecclesiasticis historijs in
uenitur cui etiaſ consonat cronica
videſt eſſe magis autētica qz illa qz
ſecleſias recitat. **C**oſtat eni multa
iude ibidē eſſe que nō oſonat verita
ti niſi forte qz vellet dicē vt ſupiuſ
dictū eſt qz nō fuit oſtātin' h oſtan
tin' p̄ ei'. qd tñ multū autēticum
nō videſt. licet in qbusdā ultramari
nis hystorijs ſic legat. **C**ū aut̄ hele
na iherosolimā veniſſet. om̄s iude
oruz ſapiētes qz in tō regione eſſet
ad ſe oſgregari p̄cepit. **H**ec aut̄ he
lena p̄us ſtabularia fuit. h xp̄ ei'
pulchritudinē oſtātin' ſibi ea diu
xit fm qz dic̄ ambrl. in hec ſtab
ularia hāc fuſſe aſſerūt. h oiuſta
eſt cōſtantio ſeniori qui poſtea re
gnū adept' eſt. **B**ona ſtabularia qz
tā diligenc̄ p̄ſepe dñi reqluit. **B**o
ſtabularia qz illū ſtabulariū nō ig
norauit qz vulnera curauit a latrō
b' vulnerata. **B**o ſtabularia qz ma
luit oia eſtimaē ſtercora ut xp̄m lu
crificaēt iō illā xp̄s de ſtercoē leua
uit ad regm. hec am. **A**lij ḫo aſſerit

et in quodam cronica legitur quod helena
fuit filia Thoelis regis britonum
quam ostentat in britaniā venies cū
eis vñica p̄t̄ suo. duxit in uxorem
Thi insula post mortem thoelis sibi
deuenit. h̄ etiā ip̄i britones attestā
tur licet alibi legat̄ quod fuit treuerēs.
Judei ergo nimis formidantes di-
cebant adiuicē. quare putatis quod
regina nos ad se fatiat congregari?
Inus aut̄ eoꝝ noīe iudas dixit.
Scio enī quod vult adiscere ubinā sit
lignum crucis in quo ih̄s fuit cruci-
fixus. videte ergo ne aliquis sibi co-
fiteri sibi p̄sumat. sicut certissime
sciatis quod lex nr̄a euacuabit̄. et qua-
terne traditiones fūdit̄ destruēn̄
zache? enī aū me? p̄nūtiauit patri
meo simoni. et p̄t̄ me? moriēs dixit
mihi. **L**ide fili qñ inquirest̄ crux
xpi. illā manifesta anqñ aliquis patia-
ris torm̄. ta. **N**usqñ enim extunc-
gens iudeoz regnabit. h̄ illi qd̄ cru-
cifixū adorat̄ qz ip̄e ē xp̄s fili? dei.
Cui ego dixi. Pater mi. si vere pa-
tres nr̄i ip̄m esse dei filiū cognoue-
rūt. cur ip̄m crucis patibulo affixe
rūt? **E**t r̄ndit. Nouit dñs. qz nunqñ
in oīlīhs eoꝝ extitī h̄ eis sepius co-
tradixi. qz ho ip̄e phariseoz vicia
exprobabat ip̄m crucifigi fecerūt.
Tpe ho die tertia resurrexit et ce-
los videtib? discipulis penetrauit
In quē etiā stephan? fr̄ tu? credi-
dit. quē iudeoz vesania lapidauit
Lide ergo fili ne ip̄m vel discipu-
los ei? audeas blasphemare. **N**ō
videat̄ aut̄ pbabile quod p̄t̄ isti? iude-
oꝝ passionis esse potuerit. cum a
passione xpi usq; ad helenā sub q
iudas fuit. fluxerunt plus qꝝ. clxx.

anni. nisi forte dicerebat qd̄ tñc hoīes
plus qꝝ modo viuebāt. Dixerūt er-
go iudei ad iudā. **N**os talia nūqñ
audiūim? verūt̄ si de b̄ regina qñ
erit. vide ne hoc alq̄ten? sibi offitea-
ris. **C**ū ergo illi an reginā stetissent
et illa eos interrogasset de loco ubi
dñs fuerat crucifixus. et ip̄m locū
nullaten? indicare vellēt. iussit eos
om̄s cremari igne. at illi timentes
tradiderūt iudām dñtes. **H**ic dñha
iusti et p̄phete filius optie nouit le-
gē et tibi oīa que ab eo q̄sieris in-
dicabit. **C**ūc illa oīes dimittens te
nuit iudām solū. **C**ui dixit. **M**ors q
vita tibi p̄posita sunt. qd̄ malueris
elige. **O**stende mihi ergo locū qui
golgata dicis ubi fuit dñs crucifix?
vt crucē ei? inuenire possim. **R**̄ndit
iudas. **Q**uo locū scire valeā cū. cc.
iā anni fluxerūt et nequaqñ illo tē-
pore nat̄ essem? **C**ui regina. **P**er
crucifixū fame te perimā. nūi mihi
dixeris veritatē. **I**p̄m igit̄ in puteū
siccū iussit proīci et ibidem famis
molestia cruciari. **C**um ergo ibi
dē sex dieb? sine cibo mansisset. die
sptima extrahi petiit. et crucē se in-
dicaturū. pmisit. **C**ū ergo extract̄
ad locū venisset et ibidē orasset. lo-
cus subito omouēt q̄ sum? aroma
tū miri odoris sentiēt. ita qd̄ mirat̄
iudas ambab? manib? plaudēt q
diceret. **I**n uitate christe tu es sal-
uator mūdi. **E**rat autem in loco il-
lo sicut in ecclastica historia legi-
tur templum veneris quod adri-
anus imperator ibidem construxe-
rat vt si quis christianoz ibi ad/
orare voluisset. videretur venerez
adorare. **E**t ideo infrequens q̄ pe/

ne obliuioni datus fuerat locus.
Regina autem templū fecit destrui
et locum inarari. Post hoc iudas
precingens se viriliter cepit fodere
et viginti passus fodiens. tres
cruces absconditas repperit quas
ad reginam protinus deportauit.
Dum autem crucez Christi ab illis latro
nū nescirent discernere eas in ciuitatis
medio posuerunt. ibidez glo
riam domini prestolates. Et ecce cum
circa horam nonā quidaz iuuenis
mortuus deferretur. iudas feretrum
tenuit. et primā et secundā crucem
super corpus defuncti apposuit. sed
nequaquam ille surrexit. Apponens autem
tertiā post mortem surrexit. In
histo. autem ecclesiastica legi⁹ q̄d cum
quedaz mulier primaria ciuitatis
semiuia iaceret. Nacharius epus
iherosolimitan⁹ primā et secundā
crucem adhibuit sed nihil profecit.
Tertiam vero apposuit. et postmodum
mulier aptis oculis sanata surrexit.
Amb⁹ vero dicit. q̄d discernit ipsam
cruce dñi ab alijs. p̄ titulum quem po
suerat pilat⁹ quem ibidē inuenit et le
git. Dyabol⁹ vero in acre vocife
rabat dices. Q iuda quod fecisti? In
de mihi straria opatus es. Nā ille
me suadente fecit p̄ditionem et tu
me renuente ihesu inuenisti crucem
p̄ illū multorum lucrat⁹ sum animas
p̄ te perire videor iam lucratas. p̄
illū regnabam in populo. p̄ te iam
repellar a regno. Neptū tibi vice
rependā q̄d tra te regē aliū suscita
bo. qui fidem deserens crucifixi cū
tormētis te faciat negat⁹ crucifixū.
Qd quidē de iuliano apostata di
ctū videt⁹ qui iudaz ep̄m iherosoli

mis factū multis tormentis effecit.
et martirem Christi fecit. Audiens Ju
das vociferantē dyabolū nihil ex
timuit. sed dyabolū ostenter male
dixit dices. Ep̄s te damnet in abis
sum ignis eterni. Post hoc iudas
baptisatur et quiriacus appellatur
et iherosolimo⁹ defuncto episcopo
idem in ep̄m ordinat⁹. vez cum be
ata helena clausos dñi non habēt
rogauit episcopū quiriacuz ut ad
locum pergeret et clausos dñi reque
reret. Qui cum venisset et ad dñm
preces fudisset. otinuo clavi velud
aurum fulgentes in terra apparue
runt. Quos ille accipieis regine de
tulit. Illa autem genua figens in ter
ra et caput inclinans eos cū multa
reuerentia adorauit. Crucis ergo
partem helena detulit filio. partez
vero thecis argenteis ostitam reli
quit in loco. Clavos vero quibus
dominicū fuit at corpus affixū por
tat ad filium. Ex quibus vt Euse
bius cesariensis refert frenos qui
bus vteret ad bellū oposuit. et ex
illis galeam suam armavit. Nonul
li vero asserut vt Greg. turoñ. cla
uos quatuor in dominico corpe fuis
se. Ex quibus helena duos i freno
imperatoris posuit. Terciū in ima
gine ostentati. q̄d rome supemict ibi
locauit. Et quartū in mare adriati
cū quod usq; tūc fuerat nauigantiū
vorago p̄iecit p̄cipiens h̄ festū de
inuentione crucis singulis annis solē
nit⁹ celebrari. Amb⁹. So sic dīc. Que
sunt helena clausos dñi et iuuenit. et
de uno frenos siēi p̄cepit et d̄ alte
ro diadema itexuit. recte clau⁹ i ca
pite. corona i bōtice. i manu helena.

vt sensus premineat. fides luceat
potestas regat. Scum autem quiria
cum episcopum iulianum apostata post
modum interfecit ex eo quod sancta cru
cem inuenit cum ubique signum crucis
destruere niteret. Cum enim contra per
fas pergeret. cepit quiriacum inuita
re ad sacrificia ydolorum. quod cum ille
renueret. dextram sibi abscondi fecit
dicentes. Hac manu multas epistolas
scripsit. quibus multos a deo sacrificis
reuoauit. Cui quiriacus. Multa
mihi canis insensate perfuisti. quia
priusquam in christo crederem. sepius
ad sinagogas iudeorum scribebam
epistolas ut nullus in christum credet.
et ecce nunc scandalum mei corporis
abscondisti. Tunc iulianus plumbum
liquari fecit et in os eius infundi. De
inde lectum ferreum afferri et in eo qui
riacum extendi et subter carbones
sal et adipem spargi. Sed cum qui
riacus immobilis permaneret dixit
ei iulianus. Si non vis sacrificare
dios. saltem dic te christianum non esse.
Quod cum execratus. recusaret. ius
sit altam foueam fieri et serpentes
venenatos ibidem imponi et qui
riacum in eam iactari. sed tamquam
peccatum continuo mortui sunt. Iussitque
iulianus in caldaria oleo feruentis
sumo plena quiriacum mitti. Qui dum
se signans sponte intrare vellet ro
gans dominum ut cum iterum in lauachro
martirij baptisaret. Irratus iulianus
iussit pedem eius gladio perforari.
et sic in domino consumari meruit.
Quanta autem sit virtus crucis in
illo fideli notario patet quem qui
dam magus decepit. et ad quemdam
locum in quem demones aduoca-

uerat duxit. promittens ei quod mul
tis diuitiis abundaret. Et ecce vi
dit quandam magnum ethiopem
super excelsum thronum sedentem
et in circuitu eius alios ethiopes
circa eum cum lanceis et fistulis
stantes. Tunc ille demon magum
predictum interrogavit dicens. quis
est iste puer? Et ille. domine seruus
vester est. Cui demon si vis me ad
orare et seruus meus esse et christum
tuum negare. fatiam te sedere in dei
xtera mea. Ille autem mox signum
crucis edidit et se christi saluato
ris seruum libere esse exclamauit.
Statimque ut edidit signum crucis
omnis illa demonum multitudo eva
nuit. Post hoc cum quadam vice
templum sancte sophie notarii pre
dicti cum domino suo intrasset.
et ante saluatoris imaginem ambo
starent. vidit dominus eius quod pre
dicta imago super notarium oculos
fixos haberet et ipsum attente
aspiceret. Quod videns dictus do
minus et admirans iuveneret ex par
te dextera stare fecit. Videlicet quod i
mago in illam partem iterum ocu
los voluisse et super notarium fi
xos haberet. Rursumque fecit eum
ex parte sinistra ire. Et ecce iterum
imago oculos voluit et notarium
ut prius respicere cepit. Tunc adiu
ratus a domino ut sibi diceret quod
apud deum meruisset propter quod
sic eum imago respiceret. dixitque se
nullius boni conscientium esse nisi quod eum
coram diabolo negare noluisset.

¶ De sancto Johanne ante por
tam latinam.